

באולפנים טועים: איראן קוראת לארצות הברית להשמיד אותה

05.04.2026 | חנן שי | written by

הטענה הנשמעת באולפנים שלפיה המלחמה באיראן השתבשה, לא עומדת במבחן העובדות ופרשנותן המקצועית. למלחמה הייתה מטרה ברורה: הסרת שלושה איומים ^[1] הגרעין, הטיילים הבליסטיים ושלוחות הטרור במזרח התיכון.

יש להניח שהערכת המצב למלחמה התבססה על מספר הנחות יסוד, בהן הבנה של ישראל אין שליטה על משך המלחמה, ושמידע מודיעיני לעולם אינו יכול להיות שלם. לנוכח שתי ההנחות הראשונות ^[2] הסרת האיומים לא תהיה שלמה.

מאחר שהחלפת המשטר לא נקבעה כאחד מיעדי המלחמה, הניחו שמרגע סיום המתקפה עליה, איראן תפתח במאמצים לשיקום נזקי המתקפה ^[3] שיהיו צנועים למדי אם המתקפה תימשך כמה ימים, כהצהרת הנשיא האמריקני טראמפ בפתיחתה, או גדולים יותר ככל שהיא תתארך.

כדי לצמצם את מאמצי השיקום, יידרש להפעיל שגרה של סיכול סיכונים בעודם באיבם, כדי למנוע את הפיכתם לאיומים.

אילו איראן לא הייתה תוקפת את שכנותיה וסוגרת את מצרי הורמוז, ייתכן מאוד כי הנשיא טראמפ היה יוזם את סיום המתקפה, בהתחשב בלחצים מבית, ומכריז על ניצחון, לא נצחי אלא סבבי (הוא דיבר על עשור) ^[4] ופותח בהפעלת המאמץ הביטחוני של "כיסוח הדשא".

ואולם, בתקיפת שכנותיה ובסגירת מיצרי הורמוז, איראן עשתה טעות דומה לזו שעשה המלך הירדני חוסיין ב-1967, כאשר, חרף אזהרות ישראל, התפתה להצטרף למלחמה, ובעקבות זאת איבד את יהודה ושומרון שסבו כבש ב-1948; וכן לזו של הצאר ניקולאי השני, שהצטרף למלחמת העולם הראשונה ואיבד עקב כך את שלטונו.

אם איראן תתמיד בהתנגדותה להיכנע לתנאי ארצות הברית, צפוי שהמלחמה ^[5] שהגדרתה נעה עד כה על הסקאלה שבין "הרתעה" ו"גריעה בשחיקה" ^[6] תשנה את פניה ותיהפך למלחמת הכרעה בהשמדה טוטאלית. הכרעה זו לא תתבסס על תמרון קרקעי רחב, אלא על מהלך של השמדה שיטתית, פלנקסית, שמטרתה, כהגדרת הנשיא, להשיב את איראן לתקופת האבן. משמעותה המעשית היא הפשטתה של איראן, תוך ימים ספורים, מכל יכולותיה ^[7] לא רק לחדש את התשתית הצבאית, אלא גם לתחזק את עצמה ואת אוכלוסייתה מבחינה כלכלית. ייתכן שהישג זה יביא להתקוממות אזרחית שתגרום להחלפת השלטון ^[8] גם אם יעד זה לא הוגדר מראש.

החזרת איראן לתקופת האבן איננה מתכתבת מבחינה מוסרית עם הודעות הנשיא כי הוא בדרכו לעזרת העם האיראני המדוכא. לפיכך, על ארצות הברית להשלים את מהלך הריסת יכולות המדינה בהחלפת המשטר ² לשחרור אזרחי איראן ממשטר האייתוללות, מטעמים מוסריים.

מופשטת מיכולות צבאיות וכלכליות, בשל מיקומה הגיאוגרפי-אסטרטגי, איראן עלולה להביא מדינות כסין, רוסיה וצפון קוריאה להירתם לשיקומה הצבאי והכלכלי. תמורת מעבר בטוח במצרי הורמוז, גם מדינות מערביות כצרפת ואנגליה עלולות לסייע לה להשתקם. לפיכך, חיוני שארצות הברית לא תמתין להחלפת השלטון כתוצאה מהתקוממות פנימית, אלא תמצא דרך יצירתית, כגון העתקת ריבונות, לבצע את המהלך ולשלוט בו במהירות ככל האפשר. במציאות זו, ארצות הברית וישראל יידרשו להפעיל במקום מדיניות ביטחון שוטף (בט"ש) של "כיסוח דשא" ³ מדיניות של עקירת ניצני צמיחת הדשא.

גם בהישג זה צריך לקחת בחשבון ירי לעבר ישראל ומדינות המפרץ משיירי העוצמה הצבאית שמוסתרת בבטן הרי פרס, וכן באמצעות שלוחות הטרור בלבנון, תימן ועיראק, ואפילו שימוש באמצעי לחימה בלתי קונבנציונליים, כגון הפעלה עצימה ורציפה של מסה של תאי טרור שהוצפנו בעולם ואף בישראל.

המציאות אמנם מורכבת, אך נשלטת במידה סבירה. זאת, בהתחשב בעובדה שארצות הברית וישראל כאחת לא התכוונו להפעיל באיראן מהלך מתמרן קרקעי ⁴ אסטרטגי או אפילו אופרטיבי ⁵ ולכן נדרשה הכרעה פלנקסית.

את התודות על עצם האפשרות לעבור ממלחמה הנעה על הסקאלה שבין הרתעה וגריעה בשחיקה לבין מלחמת הכרעה בהשמדה טוטאלית ⁶ בתקווה שלא תיכנע ושהנשיא יממש את איומו ⁷ יהיה צריך להעביר לאיראן.

מדיניות של "תשוב ותשלים" ⁸ תחדש עשויה אפוא להתחלף במדיניות אחרת: מהרתעה וגריעה בשחיקה אל הכרעה בהשמדה טוטאלית, שגם הניצחון שיושג בעזרתה לא יהיה נצחי אלא סבבי ⁹ אך סבב שבעזרת ניטור ביטחוני ערני, גם אם המשטר לא יוחלף, יוכל להיות ארוך בהרבה מעשור.

לפיכך, הטענה הנשמעת באולפנים שלפיה המלחמה באיראן השתבשה ¹⁰ לא עומדת במבחן ההיגיון האסטרטגי, ובמבחן זה היא אף שודרגה.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 05 באפריל 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.